

O ANALIZĂ A PROCESULUI DE DESEGREGARE

Raport elaborat pentru Romani Criss

Ianuarie 2007

Mihai Surdu

CUPRINS

---

1. DIMENSIUNILE SEGREGARII ESTIMATE DE CERCETARI SOCIOLOGICE	3
2. CONTEXTUL LEGISLATIV: LEGISLATIE GENERALA	7
3. REGULAMENTE INTERNE ALE MINISTERULUI EDUCATIEI SI CERCETARII (MEC).....	8
Notificarea MEC nr. 29323/20.04.2004.....	8
Regulamentul privind organizarea si functionarea unitatilor scolare preuniversitare - 2005	11
Anexa la O.M.Ed.C. nr. 5466/15.11.2005.	12
4. EFECTELE LEGISLATIEI ASUPRA DESEGREGARII SISTEMULUI EUCATIONAL	12
Legislatia antidiscriminare: decizia CNCD in cazul segregarii scolare din Cehei	13
Raspunsul Inspectoratelor Scolare la notificarea 29323/20.04.2004.....	15
<i>Analiza situatiei segregarii elaborata de inspectorate</i>	15
<i>Analiza planurilor de desegregare</i>	18
5. COMPONENTA DESEGREGARE A PROGRAMULUI PHARE <i>Accesul la educatie pentru grupuri dezavantajate</i>	21
Phare 2003 - date despre program.	21
O evaluare initiala a componentei desegregare.....	23
Concluzii referitoare la componenta de desegregare din programul PHARE 2003.....	32
Anexa.....	35

1. DIMENSIUNILE SEGREGARII ESTIMATE DE CERCETARI SOCIOLOGICE

În prezent nu există date administrative care să prezinte situația segregării la nivel național. Singurul studiu¹ comprehensiv asupra segregării romilor în sistemul de educație românesc a fost realizat în 1998 de către ICCV, ISE și MEC. Oricum, acest studiu a cuprins o estimare a fenomenului segregării doar pentru școlile plasate în mediul rural. În estimarea fenomenului segregării analiza datelor s-a realizat pe baza informațiilor furnizate de directorii de școală din cvasitotalitatea școlilor din mediul rural, date care răspund unui chestionar trimis pe cale oficială de către inspectoratele școlare județene.

Datele acestui studiu, pe care le vom prezenta în continuare, pot conține erori datorate modului de culegere și raportare. O sursă de eroare poate proveni din faptul că estimarea numărului de romi a fost realizată prin heteroidentificare de către directorii de școli, fără a fi implicate ONG-uri roma locale sau lideri romi în procesul de identificare a elevilor romi.

O altă sursă de eroare poate veni din faptul că estimarea numărului de romi dintr-o școală s-a realizat prin raportare la toate clădirile școlare (corpurile de clădire) pe care le are o unitate școlară. Unele unități școlare au mai multe corpuri de clădire, ceea ce înseamnă că procentul de romi raportat per unitate școlară este în aceste cazuri (în funcție de numărul de clădiri aparținând unei aceleși unități școlare) mult mai mic decât cel real (per clădire școlară). Acest mod de raportare poate conduce la o subdimensionare² a fenomenului segregării.

---

¹ M. Jigau, M. Surdu coordonatori, *Participarea la educație a copiilor romi. Probleme, soluții, actori*, Ministerul Educației și Cercetării, Institutul de Științe ale Educației, ICCV, Editura MarLink, București, 2002

² De exemplu, o unitate școlară poate avea 3 corpuri de clădire. Dacă una dintre aceste clădiri este frecventată exclusiv de elevi romi, dar procentul de elevi romi este raportat pentru efectivul de elevi din toate cele 3 clădiri, în statistici nu figurează o școală cu 100% romi ci o unitate școlară care are ca pondere o treime elevi romi. Acest mod de raportare maschează în fapt existența școlilor cu efective de elevi compuse în totalitate din copii romi.

O limita a studiului este si aceea ca nu ofera date despre segregarea romilor in clase separate in scolile mixte din punct de vedere etnic si nici despre segregarea romilor in scolile speciale.

Cu toate aceste limite si potentiale surse de eroare, studiul mentionat reprezinta singura sursa de date care ofera o estimare rezonabila a segregarii romilor in sistemul de educatie. Numarul mare de unitati scolare incluse in esantion (aproximativ 20.000 de scoli din mediul rural) ofera o baza consistenta de evaluare a fenomenului segregarii. Studiul mentionat a elaborat urmatoarea taxonomie pentru estimarea fenomenului segregarii:

- **Scoli mixte** - o pondere a elevilor romi intre 1 si 50%
- **Scoli majoritar roma** - o pondere a elevilor romi intre 50,1 si 70%
- **Scoli predominant roma** - o pondere a elevilor romi intre 70,1 si 100%

Conform acestei clasificari, studiul mentionat a gasit ca in 87% din scolile din mediul rural elevii romi invata in scoli mixte, in 6,4% dintre cazuri in scoli majoritar roma si in 5,8% dintre cazuri in scoli in care predomina romii. Numarul copiilor romi care frecventau scoli cu o pondere de peste 50% romi era la momentul culegerii datelor (1998) de 38 334 elevi sau 12,2% din totalul elevilor romi inscrisi in cele 5560 de unitati scolare analizate care aveau inscrisi si elevi romi.

Potrivit nivelului de educatie urmat, elevii romi care invata in scoli segregate se distribuie astfel:

- 6680 de copii in gradinite
- 21014 elevi in scoli cu clasele I-IV
- 10640 elevi in scoli cu clasele claseV-VIII.

Tendintele de segregare sunt mai accentuate in ciclul primar si cel secundar inferior si mai putin pronuntate in ciclul secundar superior. O explicatie a acestei situatii poate fi data si de prezenta foarte scazuta a romilor in scoli profesionale si licee. Tabelul de mai jos reda procentual situatia segregarii pe nivele de educatie. Datele din tabel reprezinta procent din totalul unitatilor scolare in care se instruiesc si elevi romi.

	Gradinite	Scoli cu clasele I-IV	Scoli cu clasele I-VIII	Licee si scoli profesionale
Unitati scolare cu 50-70% elevi romi	7.0%	50.2%	33.3%	9.5%
Unitati scolare cu peste 70% elevi romi	3.3%	56.6%	33.0%	7.1%

Sursa: Baza de date MEC ISE ICCV, 1998 (din *Desegregating Roma schools: a cost-benefit-analysis*, M.Surdu, policy paper, International Policy Fellowship 2002, disponibila la adresa <http://www.policy.hu/surdu/final%20policy%20paper.pdf>)

Analiza secundara a datelor din cercetarea mentionata ne prezinta numarul unitatilor scolare din mediul rural care au un procent de peste 50% romi. Astfel, dintr-un total de 384 de scoli segregate, un numar de 201 unitati scolare au un colectiv de elevi cu un procent de 50-70% romi iar un numar de 183 de scoli au un colectiv de elevi de peste 70% romi.

Potrivit datelor disponibile in aceasta baza de date, 65 de scoli au un procent de romi cuprins intre 90 si 100%. In aceasta categorie in care cvasitotalitatea elevilor sunt romi, judetele Arges si Sibiu au cate 11 unitati scolare, iar judetele Brasov si Dambovita cate 6 unitati scolare.

In mod evident, daca taxonomia prezentata se modifica in sensul scaderii limitei de la care o unitate scolara este considerata a fi segregata (limita aleasa in mod conventional la 50%) atunci numarul (respectiv procentul) copiilor romi care invata in medii scolare segregate, precum si al unitatilor scolare segregate, creste in mod corespunzator.

Un studiu mai nou realizat de UNDP³ ofera un procent similar cu cel al cercetarii ISE, ICCV, MEC in ceea ce priveste elevii romi care invata in medii scolare segregate. Studiul

³ *The Roma in Central and Eastern Europe. Avoiding the dependency trap*, UNDP, Bratislava, 2002

UNDP este realizat pe un esantion reprezentativ pentru populatia de romi din Romania. Conform raspunsurilor la una din intrebarile din chestionar, un procent de 13,5% dintre respondenti au apreciat ca in clasele in care invata copiii lor, majoritatea colegilor de clasa sunt romi.

O cercetare de data recenta a Bancii Mondiale ne ofera de asemenea date despre amploarea fenomenului segregarii. Desi studiul⁴ nu a fost proiectat pentru a estima segregarea scolara, ci pentru a realiza o harta a saraciei in comunitatile de romi din Romania, esantionul este astfel construit incat cuprinde comunitatile de romi omogene, segregate rezidential. Esantionul cercetarii a cuprins 848 de comunitati omogene de romi cu mai mult de 20 de gospodarii, situate in 549 de localitati. Este probabil ca in multe dintre comunitatile compacte cuprinse in acest esantion scolarizarea copiilor sa aiba loc in scoli separate datorita segregarii rezidentiale. In acest caz, este de presupus ca dimensiunea segregarii scolare in cazul romilor poate fi considerabil mai mare decat cea estimata de cercetarile anterioare. La finalul studiului Bancii Mondiale este prezentata o anexa care cuprinde 123 de comunitati compacte de romi care cumuleaza probleme foarte mari in ceea ce priveste veniturile, accesibilitatea si infrastructura. Probabilitatea ca in aceste comunitati de romi segregate rezidential si cu un grad ridicat de saracie sa exista scoli segregate in care invata exclusiv elevi romi este una foarte ridicata.

---

⁴ Studiul *Comunitatile de Romi din Romania. O harta a saraciei comunitareprin sondajul PROROMI*. Studiu disponibil pe Internet la adresa:
http://www.anr.gov.ro/docs/statistici/PROROMI__Comunitatile_de_Romi_din_Romania_187.pdf.

2. CONTEXTUL LEGISLATIV: LEGISLAȚIE GENERALĂ

Cadrul general al contextului legislativ care face posibil procesul de desegregare a sistemului educațional este precizat de Constituția României și de Legea Învățământului nr. 84/1995 modificată de Ordonanța 36/1997 și de legea 151/1999. În mod specific, articolul 32 al Constituției României prevede dreptul general la toate formele de educație pentru toți cetățenii, în timp ce articolul 5 al acestei legi fundamentale face explicită interdicția discriminării pe teritoriul țării. Legea Învățământului, cu modificările menționate, recunoaște dreptul egal de acces la toate formele de educație (art.5.1), iar articolul 12 al aceleiași legi interzice organizarea procesului educațional pe criterii discriminatorii incluzând aici originea etnică. Potrivit acestei legi, nu se consideră discriminare organizarea de unități școlare pe baza criteriului religios sau lingvistic. Dacă privim segregarea ca pe o formă gravă de discriminare apare ca evident că temeiul constituțional precum și cel stipulat de legea educației este unul necesar în procesul de desegregare a sistemului educațional din România.

Un alt act legislativ util în sancționarea segregării romilor în sistemul educațional din România este *Ordonanța pentru prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare* (modificată și aprobată prin Legea 48/2002), act legislativ care transpune în context românesc Directiva 2000/43 a Consiliului European din 29 Iunie 2000. Ordonanța menționată (137/2000) interzice discriminarea pe baza originii etnice sau rasiale a religiei sau credinței, precum și pe baza dizabilității și orientării sexuale. În 2002, această ordonanță a devenit legea 48/2002.

Articolul 3 al *Ordonanței pentru prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare* acoperă în mod explicit educația școlară ca unul din domeniile în care discriminarea este interzisă. Secțiunea 3 a acestei ordonanțe definește ca ofensă sancționată de lege refuzul accesului în sistemul de educație, fie acesta public sau privat. Instituția responsabilă de aplicarea legii 48/2002 este Consiliul Național pentru

Combaterea Discriminării (CNCD), organism înființat prin ordonanța 137/2000. CNCD este subordonat Guvernului României.

Dincolo de acest context legislativ românesc, există o serie de tratate internaționale de drepturile omului și drepturile minorităților, documente ratificate de către România și adoptate sub auspiciile Națiunilor Unite și Consiliului Europei. În conformitate cu Constituția României, tratatele internaționale odată ratificate devin legislație internă și se constituie în precedent în caz de inconsistență cu legislația națională.

Dintre acestea, următoarele tratate se referă la asigurarea dreptului general la educație fără discriminare:

- Convenția ONU privind Drepturile Copilului (CRC)
- Convenția privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasială (ICERD)
- Convenția Internațională pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale (ICESCR)
- Convenția Internațională pentru Eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeii (ICEDAW)
- Carta Socială Europeană (ESC)

România a ratificat de asemenea Convenția UNESCO împotriva discriminării în educație.

3. REGULAMENTE INTERNE ALE MINISTERULUI EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII (MEC)

3.1. Notificarea MEC nr. 29323/20.04.2004

Acest act legislativ⁵ a fost elaborat în decursul implementării proiectului PHARE *Accesul la educație al grupurilor dezavantajate cu focalizare pe romi*. Cazurile de segregare sunt definite ca fiind acele școli sau clase care grupează majoritar sau exclusiv romi, indiferent de cauzele care au condus la această situație. Definiția pe care notificarea o da segregării romilor în sistemul de educație este următoarea:

---

⁵ Textul notificării este disponibil pe Internet la adresa:
www.edu.ro/index.php?module=uploads&func=download&fileId=2110

“Segregarea este o formă gravă de discriminare. În cadrul sistemului educațional, cu excepția școlilor / claselor cu predarea tuturor disciplinelor în limba romani, segregarea constă în separarea fizică, intenționată sau neintenționată, a copiilor romi de restul copiilor în școli, clase, clădiri și alte facilități, astfel încât numărul copiilor romi față de cei neromi este disproporționat de mare în raport cu procentul pe care copiii romi de vârstă școlară îl reprezintă din totalul populației de vârstă școlară în respectiva unitate administrativ teritorială.”

Conform textului notificării o consecință invariabilă a situației de segregare a romilor în clase sau școli separate este accesul acestora la o educație de o calitate inferioară prin comparație cu educația din clasele / școlile cu o altă majoritate etnică.

Interzicerea segregării este clar menționată în cazul învățământului prescolar cât și în ceea ce privește nivelele școlare de acces în sistem, respectiv clasa a I-a - intrarea în învățământul primar și clasa a V-a - intrarea în învățământul secundar inferior:

“...Ministerul Educației și Cercetării **interzice** formarea grupelor în învățământul preșcolar, precum și a claselor a I-a și a V-a, cuprinzând exclusiv sau preponderent elevi romi. Acest tip de organizare a grupelor / claselor, indiferent de motivele invocate, constituie forme de segregare.”

Această măsură a constituirii grupelor de grădiniță precum și a claselor a I-a și a V-a pe principiul desegregării ar fi trebuit să intre în vigoare, la nivel național, în conformitate cu logica notificării începând cu anul școlar 2005-2006. Pentru toate celelalte nivele școlare ale învățământului obligatoriu, respectiv clasele a II-a, a III-a, a IV-a, a VI-a, a VII-a, a VIII-a, a IX-a și a X-a, desegregarea claselor și școlilor roma segregate ar fi urmat să aibă loc într-un interval de 3 ani de la apariția notificării. Desegregarea acestor din urmă nivele școlare, potrivit notificării, ar fi urmat să fie rezultatul analizei realizate de către școli asupra contextului local al segregării și al planurilor de desegregare realizate de școlile în cauză, planuri care să țină cont de particularitățile fiecărui caz. Planurile de desegregare, ar fi trebuit potrivit notificării să implice deopotrivă inspectoratele școlare județene și școlile precum și ONG-urile romilor, cele de drepturile omului, precum și alți finanțatori.

Fara sa intre in detalii, notificarea recomanda si un set de masuri pe care inspectoratele scolare le pot lua în vederea eliminarii segregarii:

- “-formarea colectivelor mixte de elevi la toate nivelurile de educație;
- asigurarea transportului elevilor romi la școli cu o altă majoritate etnică, în special pentru copiii din comunitățile segregate rezidențial;
- utilizarea în comun a spațiilor școlare și a dotărilor existente;
- formarea și angajarea de mediatori școlari romi;
- oferirea de ore suplimentare de recuperare pentru copiii care întâmpină dificultăți în procesul de învățare;
- promovarea identității etnice a romilor în școlile mixte, inclusiv prin curriculum;
- cooptarea în școli a cadrelor didactice romi care să asigure predarea curriculumului specific (limba romani și istoria romilor);
- formarea cadrelor didactice în domeniul educației incluzive pentru a asigura un climat educațional adecvat unui mediu multiethnic;
- facilitarea transferului elevilor în cazurile când se urmărește echilibrarea proporției dintre elevii romi și neromi într-o școală;
- informarea comunităților de romi despre calitatea educației în școlile mixte și implicarea părinților romi în deciziile școlii prin vizite regulate în comunitățile de romi;
- informarea tuturor părinților despre beneficiile educației incluzive, în scopul descurajării celor care solicită includerea copiilor lor în clase fără elevi romi sau organizarea de clase separate pentru romi.”

Pe langa interzicerea imediata a formarii de noi clase segregate (grupe prescolare precum si clase a Ia si a Va) si planurile de desegregare cerute scolilor si inspectoratelor, notificarea cerea fiecarui inspectorat scolar sa prezinte o analiza a situatiei segregarii, analiza pentru care notificarea oferea si un format in anexa. Termenul limita prevazut pentru documentarea situatiilor de segregare era cel de 28 mai 2004. Textul ordonantei prevede ca MEC va monitoriza aplicarea planurilor de masuri pentru desegregare.

3.2. Regulamentul privind organizarea și funcționarea unităților școlare preuniversitare - 2005

Am considerat acest regulament⁶ relevant pentru analiza, deoarece aplicarea inadecvata a acestuia poate conduce la situatii de segregare a copiilor romi folosind chiar temeiul legal.

Articolul 10 (3) al acestui regulament (redat mai jos), poate fi un obstacol in realizarea planurilor de desegregare atunci cand scola la care urmeaza sa fie transferati elevii romi nu este situata in circumscriptia scolara la care sunt arondati cu domiciliul.

“(3) Părintele/tutorele legal are dreptul de a solicita școlarizarea fiului/fiicei sale la o altă unitate școlară de învățământ primar sau gimnazial decât cea la care domiciliul său este arondat. Înscrierea se face în urma unei solicitări scrise din partea părintelui / tutorelui legal și se aprobă de către consiliul de administrație al unității de învățământ la care se solicită înscrierea, în limita planului de școlarizare aprobat, după asigurarea școlarizării elevilor aflați în aria de cuprindere a școlii respective. “

In practica un argument des invocat de directorii de scoala pentru a justifica segregarea este cel al absentei locurilor in alte scoli din rețeaua școlară locală, motiv pentru care se invoca de altfel și inactivitatea în ceea ce privește desegregarea.

Articolul 10 (4) al aceluiași regulament precizează că arondarea strazilor la o anumită unitate școlară de nivel preuniversitar este la decizia inspectoratelor școlare care trebuie să realizeze această arondare în funcție de proximitatea strazilor de unitățile școlare. Deși teoretic prevederea este neutră, în practică această prevedere creează premisele menținerii școlilor roma segregate datorită segregării rezidențiale a comunităților de romi. În general, arondarea copiilor pe criteriul proximității școlii de domiciliu creează premisele inegalităților dintre școlile din sistem.

---

⁶ Disponibil la adresa: <http://www.edu.ro/index.php/articles/c21>

3.3. Anexă la O.M.Ed.C. nr. 5466/15. noiembrie 2005

Aceasta reglementare⁷ stabilește acordarea salariului de merit și a gradatiei de merit pentru personalul din învățământul universitar. Am inclus această reglementare în analiză, deoarece activitățile realizate în scopul desegregării sunt unul din criteriile luate în considerare la acordarea salariului de merit și a gradatiei de merit. În conformitate cu acest regulament, salariul de merit este acordat pentru o perioadă de 4 ani începând cu 01.07.2006 (articolul 3). Salariul de merit reprezintă 20% din salariul de bază primit de către personalul școlii.

Criteriul promovării unor activități în sprijinul desegregării, pentru acordarea salariului de merit este menționat în articolul 6(1-1):

“activitate desfășurată în vederea realizării echității în educație (activități de remediere școlară, grădinița de vară, activități de desegregare, de educație incluzivă, nediscriminatorie de educație multiculturală/interculturală, educație pentru diversitate/alteritate, programe de educație a părinților recunoscute la nivel județean/national).”

4. EFECTELE LEGISLAȚIEI ASUPRA DESEGREGĂRII SISTEMULUI EDUCAȚIONAL

În general, așa cum vom prezenta în secțiunea ce urmează, efectele legislației în ceea ce privește desegregarea sistemului educațional sunt minore. Practic nu există inițiative de desegregare care să fie exclusiv rezultatul legislației în vigoare, fie că e vorba de legislația generală antidiscriminare sau de regulamentele interne ale MEC. Putinele inițiative de eliminare a segregării romilor în sistemul educațional românesc sunt datorate programului PHARE *Acces la educație pentru grupuri dezavantajate cu focalizare pe romi*. Efectele componentei de desegregare a acestui program vor fi analizate pe larg în secțiunea următoare.

---

⁷ Document disponibil la adresa: www.edu.ro/index.php?module=uploads&func=download&fileId=2203

4.1. Legislatia antidiscriminare: decizia CNCD în cazul segregării școlare din Cehei

Pana in prezent singura sanctiune prin care segregara scolara a romilor in sistemul de educatie a facut obiectul legislatiei antidiscriminare este cea in cazul scolii Cehei din judetul Salaj. Organizatia Romani Criss a documentat cazul intocmind un raport al situatiei de segregare in cazul scolii din Cehei. Raportul precizeaza ca un numar de 94 de elevi romi din Pusta Vale invatau la clasele V-VII in scoala Cehei in clase separate de elevii romani, intr-o anexa a scolii, in conditii improprii procesului educativ (geamuri sparte, mobilier stricat, igrasie s.a.). Raportul Romani Criss a fost obiectul unei plangeri adresate in martie 2003 de catre organizatia Consiliului National pentru Combaterea Discriminarii. Ulterior, in decizia 218 din 06.23.2003, CNCD a hotarat ca faptele prezentate in mod detaliat in raportul Romani Criss constituie un act de discriminare si in consecinta scoala Cehei a fost sanctionata printr-un avertisment. Segregarea copiilor romi in cazul scolii din Cehei a fost rezultatul deciziei directorului scolii care a avut acceptul tacit al Inspectoratului Scolar Judetean Salaj. Romani Criss a documentat ulterior si alte cazuri de segregare⁸.

Conform vizitei de monitorizare in teren a Romani Criss din octombrie 2006 s-a constatat ca la 3 ani dupa decizia in cazul Cehei, Inspectoratul Judetean Salaj a revenit la segregarea copiilor romi. Din discutiile avute cu parintii romi, cu liderul rom, cu cadrele didactice si reprezentantii inspectoratului a reiesit ca 94 de copii romi care invatau in scoala Cehei au fost transferati din aceasta scoala in nou construita scoala Pusta Vale. Scoala Pusta Vale la care au fost transferati copiii romi este o scoala construita in comunitatea de romi din Pusta Vale, iar in aceasta unitate scolarae invata exclusiv elevi romi. Scoala a fost construita printr-un proiect al Bancii Mondiale si al Inspectoratului Scolar Judetean Salaj si a reprezentat o investitie de 6 miliarde lei vechi. Desi este o cladire noua si aparent bine realizata in fapt terenul pe care a fost construita scoala este impropriu (exista infiltratii de apa ale panzei freatice), nu exista apa curenta in cladirea scolii, nu exista WC-uri in interiorul scolii, sistemul de incalzire pe energie electrica nu

---

⁸ G. Andreescu, Analytical Report PHARE RAXEN_CC Minority Education RAXEN_CC National Focal Point Romania, Report on minority education in Romania, Vienna, 2004, p.14. Disponibil la adresa: <http://eumc.eu.int/eumc/material/pub/RAXEN/4/edu/CC/EDU-Romania-final.pdf>

era receptionat la momentul vizitei si existau temeri ca nu va functiona nici pe timpul iernii. La momentul vizitei, scoala nu dispunea de nici un fel de materiale didactice. Segregarea elevilor romi de data aceasta este chiar una mai severa pentru ca practic prin construirea noii scoli le este refuzat complet accesul la scoala din Cehei, pe care o frecventau anterior in clase separate, intr-un corp de cladire separat. Aceasta segregare este cu atat mai dificil de explicat cu cat Inspectoratul Judetean Salaj era implicat impreuna cu ONG-ul roma local "Sanse Egale" intr-o proiect de desegregare care viza includerea elevilor romi din scoala Cehei in clasele cu o alta majoritate etnica din aceasta scoala. Practic, proiectul de integrare a copiilor romi in clase mixte in scoala Cehei, aflat in derulare, a fost abandonat de catre inspectorat prin transferul elevilor romi la scoala din Pusta Vale. In plus, proiectul "Impreuna pentru Desegregare", proiect care viza scolarizarea elvilor romi din Cehei in clase mixte, initiat de ONG-ul roma "Sanse Egale" in parteneriat cu Inspectoratul Scolar Salaj se bucura si de parteneriatul cu Prefectura Judetului Salaj.

Redam mai jos comunicatul de presa⁹ al Prefecturii Judetului Salaj din 25.08.2006, comunicat care face referire la proiectul de desegregare mai sus amintit:

"În perioada 24 – 27 august 2006, la Arieșeni - Alba, se desfășoară tabăra de vară „A fi diferit e un lucru bun”, organizată de Asociația „Șanse Egale” din Zalău în parteneriat cu Instituția Prefectului Județului Sălaj. Acțiunea face parte din proiectului intitulat „Împreună pentru desegregare”, finanțat de Roma Education Fund, componenta pe educație a Deceniului de Incluziune a Romilor 2005 - 2015. Beneficiarii acestei acțiuni sunt 70 de copii romi și neromi din localitățile Jibou și Cehei, iar scopul acesteia este acela de a facilita o atmosferă de interrelaționare între participanți, pentru cunoașterea reciprocă a obiceiurilor și tradițiilor specifice.

Tot în cadrul acestui proiect, la începutul lunii august, s-a desfășurat o instruire la care au participat 16 profesori de la școlile din Jibou și Cehei – incluse în proiect – părinți romi și neromi, precum și doi inspectori școlari. Principalul obiectiv al training-ului a fost acela de a se stabili o comunicare mai bună între comunitatea roma și unitățile de învățământ, însușirea unor cunoștințe privind pericolul segregării educaționale, precum și prezentarea avantajelor desegregării educaționale. Instituția Prefectului Județului Sălaj – în calitate de partener – a prezentat sesiunea de comunicare interculturală.

---

⁹ Comunicatul este disponibil la adresa: <http://www.gov.ro/presa/prefecturi/afis-pref.php?iddoc=10056>

„A fi diferit e un lucru bun” este printre primele acțiuni care sunt incluse în cadrul proiectului pilot inițiat de Asociația „Șanse egale” în parteneriat cu Instituția Prefectului și care se va derula pe parcursul a 12 luni în Școala Gimnazială „Lucian Blaga” din Jibou și Școala Gimnazială din Cehei. Se mai are în vedere crearea unor centre de zi pentru copiii din cele două școli, înființarea unor biblioteci, asigurarea unor ore de meditații de către cadre specializate, derularea unei campanii de informare și conștientizare în comunitățile de romi și altele.”

Din moment ce, așa cum rezulta din comunicat, în luna august a anului 2006 instituțiile și organizațiile menționate se aflau ca parteneri într-un proiect de desegregare cu finanțare externă (REF), este greu de explicat cum într-un timp așa de scurt (luna octombrie a aceluiași an) printr-o altă finanțare externă (Banca Mondială) s-a construit o școală segregată în comunitatea de romi, lucru ce contravine angajamentelor asumate de către instituțiile implicate anterior într-un proiect de desegregare.

4.2. Răspunsul Inspectoratelor Școlare la notificarea 29323/20.04.2004

În această secțiune sunt analizate răspunsurile inspectoratelor școlare la cele două cerințe ale notificării. O primă cerință este aceea de a documenta cazurile de segregare a romilor în clase sau școli separate în formatul propus de minister în anexa notificării. Cea de a doua cerință este aceea de elaborare de către inspectorate a unor planuri de desegregare care ar urma să ducă la eliminarea segregării într-o perioadă de 3 ani de la momentul emiterii notificării.

4.2.1. Analiza situației segregării elaborată de inspectorate

Într-un e-mail de răspuns¹⁰ al MEC referitor la analiza situației segregării, după cum era prevăzut în textul și anexa notificării, se menționează că din cele 42 de inspectorate școlare existente un număr de 30 de inspectorate au răspuns la această cerere.

„La cerința de a analiza și de a propune soluții la problema segregării în educație au răspuns 30 de județe: Alba, Arad, Argeș, Bacău, Bistrița, Botoșani, Brăila, Brașov, Călărași, Cluj, Constanța, Covasna, Dâmbovița, Galați, Giurgiu, Gorj, Harghita, Hunedoara, Iași, Ialomița, Ilfov, Maramureș, Mehedinți, Prahova, Sălaj, Teleorman, Tulcea, Vaslui, Vâlcea și Municipiul București.

---

¹⁰ Răspuns primit în data de 28 iunie 2006.

Dintre aceste județe, județele **Botoșani, Cluj, Dâmbovița** (5 comunități), **Galați** (2 cazuri – Sc 3. Com. Ivești și Sat Toflea, Com Brăhășești), **Giurgiu, Ialomița, Maramureș**, au răspuns că se confruntă cu problema segregării numai sub forma „segregării rezidențiale”

Reprezentanții județelor **Brăila, Gorj și Teleorman** afirmă că nu se confruntă cu problema segregării.

În celelalte județe, se recunoaște existența unor probleme legate de segregare. Cauzele invocate cel mai des pentru a explica situația existentă sunt următoarele: sărăcia familiilor rome, distanța mare de parcurs până la cea mai apropiată școală „mai bună”, reticența familiilor rome față de sistemul educațional, nefrecventarea grădiniței de către copiii romi, înscrierea târzie la școală.”

Modalitatea de a răspunde la notificare a inspectoratelor școlare este reflectată și în raportul privind progresul componentei de desegregare în proiectul PHARE 2003¹¹:

“Pe de altă parte problemele și neînțelegerile au continuat și după acea notificare a fost emisă. Unele inspectorate școlare județene nu au trimis documentele revazute și planurile de acțiune în ciuda faptului că notificare cerea în mod explicit acest lucru. Alte inspectorate au răspuns printr-o scurtă notă că în județele respective nu există segregare, deși nu au adus nici o evidență care să le susțină afirmația.

O anchetă telefonică realizată de MEC la începutul anului școlar 2004-2005 a arătat că notificarea nu a fost în toate cazurile diseminată de către inspectoratele școlare către școli și că mulți profesori nu aveau cunoștința de această notificare. Clasele segregate au continuat să existe și părinții romi care doreau să își înscrie copiii în școli mixte din punct de vedere etnic au continuat să fie direcționați către școlile mixte din comunitate”

Mentinerea claselor și școlilor segregate chiar după emiterea notificării este menționată și în cel de-al treilea raport¹² al ECRI în care se precizează (p.32) că există segregare împotriva copiilor romi care sunt înscriși încă în școli cu o calitate mai scăzută a educației și sunt plasați în clase separate.

„ Cum această Notificare nu are putere de lege se iau puține măsuri practice împotriva școlilor sau profesorilor care încalcă aceste principii.”

---

¹¹ Traducere neoficială. “School desegregation: progress and challenges. Experiences from the Phare 2003 <Access to education for disadvantaged groups> project”, Bucharest, April 2006. Disponibil la adresa: <http://www.edu.ro/index.php/articles/c499/>

¹² ECRI, Comisia Europeană Impotriva Rasismului și Intoleranței, *Al Treilea Raport despre România*, adoptat pe 24 iunie 2005, Strasbourg 21 februarie 2006. Disponibil la adresa: http://www.coe.int/t/e/human_rights/ecri/1-ECRI/2-Country-by-country_approach/Romania/Romania%20third%20report%20-%20cri06-3%20romanian.pdf

Recomandarea nr. 132 a ECRI din raportul mentionat cere autoritatilor romane “sa dea Notificarii nr. 29323/20.04.2004 putere de lege pentru a face ca masurile pe care ea le propune sa fie obligatorii si pentru ca prevederile ei sa fie respectate”

In raspunsurile inspectoratelor referitoare la analiza segregarii nu se prezinta modul in care a fost realizata identificarea copiilor romi care invata in clase si scoli segregate. Din raspunsurile trimise nu rezulta ca inspectoratele ar fi colaborat cu ONG-urile roma si consilierii / liderii romi locali in realizarea analizei situatiilor de segregare, ceea ce ridica serioase semne de intrebare asupra corectitudinii identificarii cazurilor de segregare. Mai mult, procesul de estimare a numarului de copii romi care invata in clase si scoli segregate este unul biasat atat timp cat cel mai probabil s-a realizat prin heteroidentificare de catre directorii de scoala. Cadre didactice care au preferat sa isi pastreze anonimatul au declarat ca in unele cazuri directorii de scoala au preferat sa declare ca nu ar avea elevi romi in clase sau in scoli deoarece in acest mod s-au derogat de la sarcina desegregarii prevazuta in notificare, precum si de la sarcina de a oferi posibilitatea studierii optionale a limbii si culturii romani. Nu se prezinta de asemenea daca procesul de culegere a datelor a respectat standardele romanesti si internationale referitoare la protectia datelor personale si daca aceasta identificare a dat posibilitatea parintilor si copiilor romi sa beneficieze de dreptul stabilit prin Conventia Cadru pentru Protectia Minoritatilor Nationale¹³, acela de asumare libera a identitatii etnice.

Pana in prezent nu exista la Ministerul Educatiei si Cercetarii o situatie centralizata la nivel national care sa prezinte numarul copiilor romi care invata in clase si scoli segregate si ponderea lor in totalul elevilor romi inscrisi in invatamantul obligatoriu. Acest lucru face imposibila proiectia costurilor la nivel national pentru o politica educationala de desegregare / incluziune a romilor in sistemul de educatie.

---

¹³ Articolul 3(1) al FCNM (traducere neoficiala) prevede ca “Orice persoana apartinand unei minoritati nationale trebuie sa aiba dreptul de alege liber de a fi sau nu tratat ca atare iar aceasta alegere nu trebuie sa aiba ca rezultat nici un dezavantaj sau dezavantaj legat de drepturile care sunt legate de o astfel de alegere.” Textul FCNM este disponibil la : [http://www.coe.int/t/e/human_rights/minorities/2_framework_convention_%28monitoring%29/1_texts/H\(1995\)010%20E%20FCNM%20and%20Explanatory%20Report.asp#TopOfPage](http://www.coe.int/t/e/human_rights/minorities/2_framework_convention_%28monitoring%29/1_texts/H(1995)010%20E%20FCNM%20and%20Explanatory%20Report.asp#TopOfPage)

4.2.2. Analiza planurilor de desegregare

Majoritatea inspectoratelor scolare nu au trimis planuri de desegregare in sensul precizarilor facute de notificare. Notificarea a fost emisa in aprilie 2004 si potrivit acesteia inspectoratele trebuiau sa interzica imediat (din anul scolar urmator 2005-2006) formarea de grupe de gradinita si cls aIa si aVa segregate. Desegregarea celorlalte nivele scolare ar fi urmat sa aiba loc intr-o perioada de trei ani.

Din analiza raspunsurilor inspectoratelor judetene la cerinta notificarii de a elabora planuri care sa duca la eliminarea situatiilor de segregare rezulta o tipologie care contine trei categorii:

- Inspectorate care nu au raspuns notificarii
- Inspectorate scolare care nu au realizat planuri de desegregare
- Inspectorate care au indicat o serie de masuri sau au realizat planuri propriu-zise de desegregare

Un numar de 12 inspectorate scolare **nu au raspuns notificarii** si in consecinta nu au elaborat nici analize ale segregarii nici planuri de desegregare: Bihor, Buzău, Caraș-Severin, Dolj, Mureș, Neamț, Olt, Satu Mare, Sibiu, Suceava, Timiș, Vrancea.

Cele 21 de inspectorate scolare care **nu au realizat planuri de desegregare** sunt urmatoarele: Alba, Arad, Arges, Bacau, Bistrita, Botosani, Braila, Brasov, Bucuresti, Calarasi, Cluj, Constanta, Galati, Giurgiu, Gorj, Mehedinti, Prahova, Salaj, Teleorman, Tulcea si Valcea. Este de mentionat ca in aceasta categorie larga a inspectoratelor care nu au realizat planuri de desegregare intra si judetele care afirma ca nu se confrunta cu fenomenul segregarii: Bistrita¹⁴, Braila¹⁵, Botosani, Gorj, Teleorman¹⁶.

In cazul judetului Brasov nu exista un plan de desegregare, deoarece raspunsul inspectoratului a fost ca nu s-a putut raspunde la cererea ministerului de a realiza o analiza

---

¹⁴ Din raspunsul de o jumătate de pagina al judetului Bistrita reiese ca s-au analizat doar doua cazuri de segregare ca urmare a unor sesizari. Constituirea claselor segregate s-a facut potrivit informarii inspectoratului "cu acordul parintilor elevilor".

¹⁵ In singurul paragraf prin care inspectoratul scolar judetean Braila raspunde notificarii se afirma ca : "nu avem situatii care sa se incadreze in limitele stabilite prin notificarea inaintata de dumneavoastra".

¹⁶ In raspunsul inspectoratului judetean Teleorman se afirma ca : "Va comunicam ca in judetul nostru exista clase mixte si nu exista clase numai cu elevi romi"

a segregării neavând condițiile tehnice de a realiza o bază de date. În cazul celorlalte județe nu există planuri concrete de desegregare pentru cazurile de segregare identificate în analiză. În majoritatea cazurilor inspectoratelor școlare din această categorie, răspunsul la cerința ministerului de elaborare a unor planuri de desegregare reprezintă o simplă declarație de intenție sau o enumerare generală a măsurilor pe care notificarea le sugerează (în cazul județelor care admit că se confruntă cu fenomenul segregării).

Există și aici nuanțe, unele dintre județe angajându-se că vor elimina cazurile de segregare dar fără să precizeze modul în care vor realiza desegregarea, locațiile concrete sau termenul limită al procesului de desegregare. Spre exemplu, în răspunsul inspectoratului județean Arad se precizează că școlile vor primi instrucțiuni privind organizarea claselor de elevi mixte și se vor introduce în fișa postului de mediator școlar unele atribuții legate de desegregare. Nu se dau însă detalii despre conținutul instrucțiunilor sau despre modul lor de aplicare și nici vis-a-vis de rolul pe care mediatorul școlar ar urma să îl joace în procesul de desegregare.

În cazul inspectoratului școlar al municipiului București, planul de desegregare este unul de “preîntâmpinare a segregării” care se va realiza prin “monitorizarea” claselor cu un număr mai mare de elevi romi pentru că în decurs de 3 ani să se realizeze o distribuție proporțională a acestora. ISMB se angajează totodată să “monitorizeze” constituirea claselor de debut a Ia și a Va. Nu se dau detalii concrete cum va decurge această monitorizare și mai ales cum va conduce monitorizarea la o distribuție etnică proporțională a elevilor în clase.

Un alt exemplu este al județului Cluj care nu precizează locațiile în care se va realiza desegregarea, cine va fi implicat în acest proces și nici termenele limită.

Un caz de exprimare vagă este și cel al județului Galați care în cele două cazuri de segregare identificate propune “crearea colectivelor mixte acolo unde acest lucru devine posibil”.

In categoria judetelor care **au indicat unele masuri** pentru eliminarea segregarii **sau au realizat planuri concrete de desegregare** intra urmatoarele judete: Covasna, Dambovita, Harghita, Hunedoara, Iasi, Ilfov, Maramures si Vaslui. Din cele 8 judete care intra in aceasta categorie, 5 judete (Covasna, Dambovita, Harghita, Iasi si Maramures) au fost castigatoare ale unor granturi prin programul PHARE 2003, program care prevedea in mod explicit desegregarea ca prioritate si in consecinta acorda un punctaj mai bun in calificarea pentru finantare aplicatiilor judetene care aveau prevazuta aceasta prioritate in aplicatie. Judetul Dambovita finantat si prin programul PHARE 2001 a fost inclus si in programul PHARE 2003 tocmai pentru a implementa componenta de desegregare prin noul program. Practic singurele judetele care au elaborat masuri de desegregare fara a fi stimulate financiar prin programul PHARE, ci doar ca rezultat al notificarii sunt judetele Hunedoara, Ilfov si Vaslui.

Includerea celor 8 judete in categoria celor care s-au conformat cerintei notificarii de a elabora planuri de desegregare nu inseamna ca aceste planuri sau masurile sugerate indeplinesc in mod necesar parametrii de fezabilitate ai unor astfel de politici educationale. In nici unul din cele 8 judete nu exista planuri locale de desegregare care sa prezinte implicarea actorilor locali in pregatirea desegregarii si in procesul de desegregare.

Cel mai elaborat plan de desegregare este cel al judetului **Covasna**. In cazul acestui judet desegregarea este parte componenta (obiectivul 5) a strategiei judetene de asigurare a accesului la educatie a grupurilor dezavantajate. In informarea privind situatia segregarii romilor in judet exista o analiza detaliata a situatiilor de segregare existente in judet iar masurile de desegregare propuse vizeaza situatiile/cazurile analizate, cu specificarea locatiilor, a responsabililor si a termenelor de realizare. Nu exista totusi planuri de desegregare locale care sa specifice implicarea diferitilor actori in realizarea desegregarii. In plus, desegregarea este privita mai degraba ca un simplu act de transfer al romilor in clase si scoli cu o alta compozitie etnica, din moment ce nu sunt specificate in mod explicit actiuni care sa vizeze calitatea educatiei in noul mediu scolar, rezultatele scolare, atmosfera claselor mixte, trainingul profesorilor in educatie interculturala si antidiscriminare s.a.

Analiza stadiului desegregării în județele finanțate prin programul PHARE 2003 va fi realizată mai în amănunt în secțiunea următoare destinată evaluării componentei de desegregare a programului PHARE.

Ca o concluzie, putem spune că nu există o situație centralizată la nivelul ministerului din care să rezulte care au fost efectele notificării în ceea ce privește:

- Numărul copiilor romi care frecventează clase mixte ca urmare a desființării în anul școlar 2005 a claselor de nivel I și V segregate
- Numărul școlilor segregate care au elaborat planuri de desegregare pentru celelalte nivele școlare (cls. II, III, IV, VI, VII, VIII, IX și X)
- Numărul elevilor romi transferați în clase mixte (la nivel național) ca urmare a implementării planurilor de desegregare.

Se pare că în afara școlilor care și-au asumat componenta de desegregare în cadrul programului PHARE nu există la nivelul ministerului o monitorizare a fenomenului segregării și a planurilor de desegregare așa cum era asumat prin notificare.

5. COMPONENTA DESEGREGARE A PROGRAMULUI PHARE *ACCESUL LA EDUCATIE PENTRU GRUPURI DEZAVANTAJATE*

5.1. Phare 2003 - date despre program

Programul Phare 2003 “Accesul la educație pentru grupuri dezavantajate” (de aici înainte, PHARE 2003) este primul care a abordat problema desegregării școlilor cu un procent ridicat de elevi romi. PHARE 2003 este o continuare a programului PHARE 2001¹⁷ care a finanțat proiecte care au avut ca scop îmbunătățirea accesului la educație al romilor în 10 din 42 de județe din România.

Principalul obiectiv al programului PHARE 2003 este lupta împotriva marginalizării și excluziunii sociale prin îmbunătățirea accesului la educație în cazul grupurilor

---

¹⁷ Bugetul programului a fost de 8,33 milioane Euro, din care 7 mil. Euro contribuția UE și 1,33 mil. Euro contribuția Guvernului României. Județele care au implementat programul au fost: Arad, București, Buzău, Călărași, Cluj, Dâmbovița, Galați, Giurgiu, Hunedoara și Vaslui.

dezavantajate, cu accent în special asupra romilor. Obiectivele programului sunt următoarele:

- creșterea calității educației în învățământul preșcolar, pentru a stimula înscrierea în învățământul obligatoriu
- reducerea abandonului școlar prin îmbunătățirea calitatii educației pentru copiii din comunitatile dezavantajate (prevenirea abandonului)
- continuarea educației obligatorii pentru tinerii din categorii defavorizate, care au abandonat școala, prin programul „A doua șansă” (corectia abandonului).

În timp ce Phare 2001 și-a propus ca obiective îmbunătățirea participării copiilor romi la educație, continuarea acestui program prin PHARE 2003 a avut în vedere și problematica echității în educație și a calitatii educației.

Prin designul programului PHARE 2003 (conform ghidului aplicantului) au fost prevăzute următoarele priorități:

- Desegregarea școlilor
- Implicarea părinților și a comunității.
- Integrarea copiilor cu cerințe educative speciale (CES) în școlile de masă
- Stabilirea Centrelor de Resurse pentru Educația Incluzivă
- Inițierea de programe tip “șansa a doua” pentru educația din ciclul primar

Bugetul PHARE 2003 a fost de 11,3 milioane Euro din care 9 milioane din fondurile Uniunii Europene restul de 2,33 milioane Euro reprezentând contribuția Guvernului României.

Programul a inclus o schemă de granturi pentru obținerea cărora aplicanții principali au fost inspectoratele școlare având ca parteneri autoritățile locale și ONG-urile. Programul PHARE 2003, pe care îl vom analiza în continuare, a debutat în vara anului 2005 și a fost finalizat în octombrie 2006. Prin schema de granturi a fost lansată o competiție de proiecte între județe, iar cele 12 inspectorate școlare județene aprobate pentru finanțare au trecut printr-o procedură riguroasă de selecție. Județele care beneficiază de un grant în PHARE 2003 sunt următoarele: Alba, Bacău, Braila, Covasna, Harghita, Ialomița, Iași, Maramureș, Mureș, Neamț, Sibiu și Valcea. Ulterior alte 3 județe care au fost finanțate și prin PHARE 2001 au primit un grant prin PHARE 2003 (Arad, Cluj și Dâmbovița) în

scopul extinderii interventiei educationale pentru a cuprinde si componenta de desegregare. Se are in vedere ca programul PHARE 2003 sa fie extins in 2007 astfel incat sa cuprinda si judetele care nu au fost finantate printr-un grant in proiectele educationale PHARE anterioare (2001 si 2003).

Analizele care urmeaza sunt bazate pe raportul prezentat de asistenta tehnica a programului PHARE 2003 membrilor comitetului national de sprijin al programului in aprilie 2006, raport disponibil si pe site-ul Ministerului Educatiei si Cercetarii¹⁸. Alte surse de date sunt vizitele de documentare ale monitorilor Romani Criss in doua locatii ale programului (Coltau - judetul Maramures si Reghin - judetul Mures), vizite care au inclus discutii cu autoritatile locale, parinti si elevi romi.

5.2. O evaluare initiala a componentei desegregare

Proiectele de desegregare au inceput in septembrie 2005 intr-un numar de 38 de unitati scolare dintr-un total de 108 scoli incluse in programul PHARE 2003. Alegerea scolilor din proiect inclusiv a celor care s-au angajat in activitati de desegregare a fost initiata de inspectoratele judetene care au elaborat aplicatia de proiect.

Conform raportului mentionat, practicile de segregare a copiilor romi identificate sunt urmatoarele:

- Directionarea copiilor romi catre scoli cu un colectiv de elevi exclusiv rom, scoli plasate in interiorul sau in apropierea comunitatilor de romi.
- Plasarea deliberata a elevilor romi in clase separate, cu o componenta etnica exclusiv sau majoritar roma in scoli mixte din punct de vedere etnic.
- Segregarea ca rezultat al temerilor parintilor romi de a-si inscrie copiii in scoli mixte din punct de vedere etnic (tip de segregare descris in raport ca segregare “bine intentionata”).

---

¹⁸Raportul este disponibil doar in limba engleza “School desegregation: progress and challenges. Experiences from the Phare 2003 <Access to education for disadvantaged groups> project”, Bucharest, April 2006. Textul raportului este disponibil la adresa:
<http://www.edu.ro/index.php?module=articles&func=&catid=499>

- Clase segregate ca rezultat al practicilor scolilor de a plasa intr-o aceeaasi clasa elevii romi inscrisi dupa data oficiala de inscriere (descrisa in raport ca segregare “neintentionata”).

Scolile care au inclus activitati de desegregare au o compozitie etnica de 80% romi (sau peste). Multe din scolile care au inclus componenta de desegregare au raportat probleme in ceea ce priveste:

- resursele umane (personal sub calificat, fluctuatie de personal, lipsa motivatiei)
- dotarile si infrastructura scolilor (“*conditiile [din scoli] erau neasanatoase, neigenice, nesigure, era frig, aglomeratie si erau iluminate necorespunzator*”) si
- rezultatele scolare ale elevilor.

Raportul prezentat de asistenta tehnica Ministerului Educatiei si Cercetarii nu contine o evaluare cantitativa generala care sa arate numarul elevilor romi integrati in scoli de masa cu o alta compozitie etnica ci prezinta mai degraba o evaluare calitativa a componentei de desegregare. Raportul descrie evolutia proiectelor de desegregare din scolile pilot in perioada septembrie 2005 – martie 2006.

Evaluarea calitativa a componentei de desegregare opereaza cu o tipologie care contine urmatoarele categorii::

- Cazuri de desegregare “usoara” (8 scoli)
- Desegregare care a intampinat opozitie dar a continuat (9 cazuri)
- Scoli care au ales “desegregarea etapizata”(6 cazuri)
- Desegregarea copiilor din “mahalalele” (“shanty towns”) roma (2 cazuri)
- Scoli care au experimentat probleme neasteptate (4 cazuri)
- Scoli care au planificat desegregarea pentru septembrie 2006 (4 cazuri)
- Scoli in care desegregare nu a fost posibila(6 cazuri).

Categoria “*desegregare usoara*” cuprinde 4 cazuri de desegregare a unor clase separate de romi plasate in interiorul unor scoli mixte, 3 cazuri de desegregare ale unor scoli

exclusiv sau majoritar roma si un caz de continuare a unei politici locale de desegregare incepute in 1998. Din lectura raportului nu reiese in mod clar modul de redistribuire a elevilor in clase si care este procentul de romi in clasele desegregate dupa redistribuire.

Cazurile de desegregare a unor clase separate de romi mentionate in raport sunt urmatoarele:

- O gradinita mixta in cadrul scolii *Domnita Maria, judetul Bacau*
- Redistribuirea a 58 de elevi romi in clase mixte la nivelul clasei a II-a in scoala "*Mihai Eminescu*", Roman, judetul Neamt
- Desegregarea claselor exclusiv roma la scoala "*P.P Aron*", Blaj, judetul Alba
- Desegregarea claselor exclusiv roma la scoala *Sebes, judetul Alba*

Scoala Viziriu din judetul Braila pare sa fie, judecand dupa informatiile din raport, un caz de desegregare prin *cuplarea* a doua unitati scolare diferite. Anterior proiectului scoala avea doua locatii separate: una dintre ele frecventata in mod preponderent de elevi romi, cealalta de elevi romani. Incepand cu septembrie 2005 scoala a decis sa mixeze colectivele de elevi alocand elevilor din ciclul primar una dintre locatii iar celor din ciclul secundar cealalta locatie. Oricum, asa cum arata si urmatorul paragraf din raport, nu este clar daca in acest moment desegregarea a avut succes la scoala Viziriu:

"Exista inca [la scoala Viziriu] clase care o pondere ridicata de elevi romi dar nu mai exista clase complet segregate. Distributia elevilor in clase va fi revazuta in septembrie 2006. Parintii, deopotriva romi si neromi, sunt inca reticenti fata de noul aranjament dar nu intr-o masura in care sa se opuna desegregarii."

Un alt caz de desegregare a fost rezolvat prin *transportul scolar* cu microbuzul al elevilor romi. Un numar de 52 de elevi romi din cladirea improvizata a scolii "Danubiana Grajd" ("scoala roma ghetou") din judetul Neamt au fost transferati in ianuarie 2006 la scoala nr. 3 Roman. In acest sens a fost cumparat prin proiect un minibuz care sa efectueze transportul scolar al elevilor romi. Raportul nu mentioneaza care este compozitia etnica a claselor frecventate de elevii romi in noua lor scoala.

La scoala Dragasani din judetul Valcea segregarea a fost rezultatul inscrierii scolare tarzii in cazul copiilor romi, motiv pentru care ei au fost plasati in clase separate. Raportul mentioneaza ca “ scoala are acum o politica prin care sa se asigure ca acest lucru nu se va mai intampla in viitor”. Nu este clar insa daca la scoala din Dragasani in acest moment clasele desegregate sunt o realitate sau doar o proiectie intr-un viitor nespecificat. Mai mult, desi a fost cumparat prin proiect un minibuz pentru a asigura transportul a 46 de copii romi din comunitate la scoala, din raport nu reiese daca acesti copii vor fi integrati sau nu intr-o scoala mixta din punct de vedere etnic, in clase cu colective de elevi mixte.

Urmatorul paragraf din raport reda aceasta ambiguitate:

“ Acum ca a fost stabilit ca este necesar un minibuz scolar pentru transportul sigur si usor al copiilor din comunitatea de romi in Dragasani, poate fi posibil ca ruta de transport sa fie extinsa astfel incat sa ofere mai multe optiuni de inscriere la scoala copiilor din aceasta comunitate.”

In cazul scolii Podu Iloaiei din judetul Iasi raportul mentioneaza continuarea politicii de desegregare si imbunatatire a calitatii educatiei, politica inceputa in 1998. Desi raportul mentioneaza ca in aceasta scoala clasele sunt mixte, nu este mentionata compozitia etnica a claselor scolare.

In categoria *Desegregare care a intampinat opozitie dar a continuat*, cele 9 cazuri prezentate in raport arata mai degraba procese in curs de desfasurare decat rezultate obtinute in mod efectiv. Principala caracteristica a cazurilor din aceasta categorie este opozitia la desegregare a parintilor neromi si in unele cazuri a personalului didactic. Raportul lasa sa se inteleaga ca desegregarea a fost realizata in mod partial desi unele dintre scoli din aceasta categorie au clase separate pentru romi.

De exemplu scoala nr. 7 Roman si scoala nr.12, “Spiru Haret”, ambele din judetul Neamt, au raportat ca au desegregat nivelul claselor a I-a si a V-a dupa cum era prevazut in notificare. In acelasi judet scoala nr.2 Bicaz a raportat ca a realizat integrarea elevilor romi in clase mixte in ciuda opozitiei puternice a parintilor romani care au copiii inscrisi in ciclul secundar la aceasta scoala.

In scoala nr.1 Gura Vaii, judetul Bacau “clasele segregate din scoala <principala> sunt prezente acum doar in clasa a VIII-a iar mica scoala roma segregata este prevazuta sa se inchida in septembrie 2006 cand toti copiii romi vor frecventa scoala <principala>”.

La scoala “Felszeg” din judetul Covasna desegregarea este inca in desfasurare prin transferul elevilor din aceasta scoala primara frecventata exclusiv de romi la scoala “Kun Kocsard” in care invata doar cativa elevi romi. Aceste doua scoli sunt incluse de asemenea si in categoria “desegregare etapizata” iar procesul de desegregare este asteptat sa se finalizeze la sfarsitul anului 2007. Pana acum desegregarea a fost incheiata pentru elevii claselor a I a din scoala “Felszeg”, elevi care au fost inscrisi in clase cu o compozitie etnica mixta, la sectia de limba maghiara. Elevii romi ai claselor a IV-a au fost de asemenea transferati la scoala “Kun Kocsard” dar in clase separate fiind planificat sa fie redistribuiti in clase mixte din septembrie 2006.

La scoala nr.5 Baia Mare, judetul Maramures procesul de desegregare este unul lent, pe fondul unei puternice opozitii din partea parintilor neromi si a unora dintre cadrele didactice. Dupa cum descrie raportul

“...cateva clase desegregate au fost formate in interiorul scolii. Oricum, in scoala au ramas cateva clase exclusiv roma iar acestora le-au fost alocate cele mai putin intretinute clase iar profesorii nu depun un la fel de mare efort ca in cazul claselor mixte sau al claselor formate exclusive din elevi romani”.

In cazul scolii Valea Mare, Babeni, judetul Valcea raportul prezinta situatia ca si cum desegregarea scolara ar fi realizata desi este greu de inteles cum s-a realizat din moment ce la nivelul claselor scolare romii formeaza 65% din colectivele de elevi.

In scoala Dezrobiti din judetul Valcea, proiectul a incercat sa mixeze colectivele de prescolari din doua gradinite separate dar fara succes si fara perspective de realizare intr-un viitor apropiat. In acest sens raportul mentioneaza:

“Distanta intre cele doua gradinite este de doar 500 m iar din septembrie 2005 cativa copii romani au fost inscrisi in gradinita din “sat” si cativa copii romi au fost inscrisi la gradinita din cladirea scolii.”

In scoala Cojasca din judetul Dambovita procesul de desegregare a intampinat o foarte puternica opozitie din partea parintilor neromi. Dupa cum mentioneaza raportul, directorul scolii “a fost amenintat in mod personal de catre parintii neromi care i-au spus ca ii vor incendia casa daca insista cu desegregarea”. Raportul nu mentioneaza care este procentul de copii romi care frecventeaza clase mixte din punct de vedere etnic in Cojasca si al celor care invata in clase separate pentru romi.

Caracteristic celor sase scoli clasificate din categoria *desegregare etapizata* este faptul ca au realizat o desegregare partiala si au planificat sau intentioneaza sa elimine segregarea intr-o perioada de timp specificata.

Scoala Dileu din orasul Targu Lapus, judetul Maramures a inceput procesul de desegregare in septembrie 2005 cand 6 prescolari si 12 elevi de ciclul primar dintr-un total de 20 de copii romi prescolari si 12 copii romi din ciclul primar au fost transferati la scoala din vecinatate, la o distanta de 2 km. Anterior proiectului de desegregare accesul copiilor romi la scoala principala a fost refuzat. Pentru restul copiilor romi care frecventau la momentul raportului scoala din comunitate a fost planificat transferul la scoala principala in septembrie 2006.

Scoala Cluster nr.9, Piatra Neamt, judetul Neamt a redistribuit elevii din clasele a V-a in septembrie 2005 si intentioneaza acelasi lucru pentru elevii claselor a IV-a din 2006.

Scoala de nivel primar “Floroaia Mica” din judetul Covasna are o compozitie etnica a colectivului de elevi de peste 90% romi. Dupa cum reiese din raport aceasta scoala a ales optiunea imbunatatirii calitatii educatiei in scoala segregata etnic in locul desegregarii.

“Desi scoala “Mihail Sadoveanu” [scoala vecina situata la o distanta de 3 km de scoala “Floroaia Mica”- nota noastra] ofera deasemenea educatie de ciclul primar nu exista nici un fel de transport public intre cele doua scoli. In consecinta este probabil ca parintii din comunitatea roma vor continua sa prefere sa inscrie copiii de varste mici la scoala segregata din comunitate, la scoala “Floroaia Mica”. Unele aspecte importante ale proiectului au urmarit in consecinta aici sa implice parintii romi si autoritatile locale in imbunatatirea stanzelor la “Floroaia Mica” incluzand starea cladirii, mediul de invatare si calitatea educatiei din scoala”.

Conform raportului scoala "Mihail Sadoveanu" a desegregat in septembrie 2005 clasele a V-a si intentioneaza ca pana in 2008 sa integreze si restul claselor din ciclul secundar inferior (clasele V-VIII).

La scoala Darmanesti (nr.1) din judetul Bacau frecventata de elevi dintr-o comunitate traditionala de romi (Caladarari) in 2005 a fost realizata desegregarea doar "pentru un numar mic de elevi de varsta ciclului primar". Comunitatea de romi s-a opus ideii de clase mixte din punct de vedere etnic in special in cazul fetelor din ciclul secundar inferior.

La scoala nr.1 Tanderei, judetul Ialomita desegregarea a fost planificata sa inceapa in septembrie 2006 cand "un autobuz va fi furnizat pentru a transporta 40 de copii prescolari din comunitatea roma in Narciselor, cu intentia de a inscrie copiii ulterior pentru ciclul primar in scoala din Narciselor". Este asteptat ca toti copiii din comunitatea roma Strachina sa frecventeze ciclul primar in Narciselor pana in anul 2010. Raportul nu furnizeaza nici o informatie despre gradul de omogenitate/hetoregenitate etnica la scoala Narciselor unde copiii romi urmeaza sa fie integrati.

Categoria ***Desegregarea copiilor din "mahalalele" ("shanty towns") roma*** descrie doua situatii in care saracia extrema si sanatatea precara a copiilor au ingreunat procesul de desegregare: scoala Cetatea de Balta, judetul Alba si scoala "Marton Aron", Sandominic, judetul Harghita.

La scoala Cetatea de Balta desegregarea claselor Ia si a V-a s-a realizat in 2005 si este planificat sa continue pentru restul claselor incepand cu anul 2006 in ciuda faptului ca procesul de integrare scolara a copiilor romi a intampinat o opozitie puternica:

"A existat o opozitie foarte puternica si vocala din partea parintilor neromi si a profesorilor si cativa copiii au suferit abuzuri rasiste din partea unor elevi".

Lucrurile sunt chiar mai complicate la scoala "Marton Aron". Copiii romi veniti la aceasta scoala din comunitatea roma "mai integrata" cu cea maghiara au fost plasati in clase mixte din 2005. Pe de alta parte copiii din comunitatea roma cu o infrastruktura

caracteristica locuirii de tip ghetou nu au fost primiti deloc intr-o prima instanta de catre parintii maghiari (un numar de 40 de copii romi din aceasta comunitate nu frecventeaza deloc scoala). Ulterior, in noiembrie 2005, o gradinita segregata a fost stabilita in subsolul scolii "Marton Aron" pentru un numar de 20 de copii romi si amenajata sa functioneze pentru educatia prescolara a acestora. Se intentioneaza ca la sfarsitul gradinitei copiii romi sa fie inscrisi in clasa a Ia in clase mixte in aceeasi scoala.

Conform raportului, din categoria *scoli care au experimentat "probleme neasteptate"* fac parte urmatoarele unitati scolare:

- Scoala Sf. Ilie , Toplita, judetul Harghita
- Scoala Atid, judetul Harghita
- Scoala Lunca Cetatuii nr.2 "Zanea School", judetul Iasi.

In scoala Sf. Ilie, Toplita, judetul Harghita clasele I-a si a V-a au fost integrate in septembrie 2005 prin transferul copiilor intre cladirile scolare aflate la o distanta de 300m una de cealalta. Trei parinti si-au retras copiii din program considerand nepotrivita oferta unei gustari gratuite si scoala de dupa-amiaza pentru copiii inscrisi in program.

La scoala Atid din judetul Harghita un grup de copii romi au fost plasati intr-o aceeasi clasa pe considerentul ca nu stiu sa scrie si sa citeasca.

Scoala Lunca Cetatuii nr.2 "Zanea" in judetul Iasi este frecventata in principal de copii romi dintr-o comunitate traditionala de romi caldarari. Conform raportului, parintii romi din aceasta comunitate sunt reticenti in a-si inscrie copiii in scoli mixte din punct de vedere etnic, in special in cazul fetelor.

Monitorii Romani Criss au realizat in mai 2006 vizite de documentare in doua scoli din categoria celor mentionate in raport in categoria *Scoli planificate pentru desegregare in septembrie 2006*: scoala nr. 4 Reghin, judetul Mures si scoala Coltau, judetul Maramures. Scoala nr.4 Reghin din cartierul Apalina are alocate doua cladiri scolare: intr-una dintre cladiri ("scoala mica") invata 96 de elevi romi de varsta ciclului primar, iar in cealalta

cladire invata 190 de elevi dintre care doar 5 sunt neromi. Distanta dintre scoli este de aproximativ 300 de metri. Este greu de inteles de ce scoala a fost inclusa in categoria celor care urmeaza a fi desegregate in absenta unui plan concret care sa duca la integrarea copiilor romi in clase mixte. Intentia directorului scolii este de a extinde scoala mare cu inca un corp de cladire si de a aduce aici cei aproape 100 de copii romi de ciclul primar din cladirea mica din apropiere. In opinia directoarei desegregarea in cazul scolii 4 Reghin-Apalina se va realiza pe termen lung prin transformarea acestei scoli intr-o *scoala magnet* care sa atraga si copii romani sau maghiari din zona. Este greu de prevazut daca si cand aceasta scoala va fi desegregata prin metoda scolii magnet avand in vedere ca, potrivit declaratiilor directoarei pentru anul scolar 2006/2007 scoala ar fi urmat sa inscrie doar un numar de 7 elevi neromi.

In scoala Coltau din judetul Maramures desegregarea urmeaza a fi realizata prin construirea unui nou corp de cladire. Constructia ar fi urmat sa inceapa in septembrie 2006. In aceasta noua cladire ar urma sa invete in clase separate copiii romi la sectia romana iar cei maghiari la sectia in limba maghiara. In prezent copiii romi din ciclul primar invata intr-o scola situata in comunitatea de romi prin reamenajarea fostelor grajduri. La scoala mare din centrul comunei Coltau copiii romi invata in aceasi cladire cu cei maghiari la ciclul secundar inferior dar in clase separate (romii la clase cu predare in limba romana). Parintii romi intervievati si-au exprimat nemulțumirea ca elevii romi invata intr-o cladire separata (cea a fostelor grajduri) si nu li se permite sa invete in cladirea principala alaturi de colegii lor maghiari.

Din categoria ***Scoli in care desegregare nu a fost posibila*** fac parte umratoarele unitati scolare:

- Scoala nr.3, Buhusi, judetul Bacau
- Scoala "Tompa Laszlo", judetul Harghita
- Scoala nr.2, Somcuta Mare, judetul Maramures
- Scoala Tarnaveni, judetul Mures
- Scoala Barbulesti, judetul Ialomita

Motivele pentru esecul desegregării în aceste școli așa cum reiese din raport sunt următoarele: sărăcia, lipsa transportului public și lipsa locurilor disponibile în școală.

5.3. Concluzii referitoare la componenta de desegregare din programul PHARE 2003

În ciuda multelor obstacole, a progresului lent și a dimensiunii relativ reduse a programului în raport cu amploarea¹⁹ segregării, programul PHARE 2003 reprezintă prima inițiativă sistematică de desegregare a sistemului educațional românesc. Acest proces de integrare a elevilor romi în școlile de masă, de eliminare a separării pe criterii etnice este în curs de desfășurare în mai multe județe din România.

Strategia următoare pentru desegregare de către inspectoratele școlare pare a fi aceea de a aborda cazurile “usoare” de segregare, cele ale claselor de romi separate în școli mixte și de a amâna cazurile care presupun desegregarea școlilor cu o compoziție majoritar sau predominant romă. În același timp pare să funcționeze o acceptare tacită a insolvabilității situației de separare școlară a romilor în unele cazuri. Această resemnare rezultă și din absența unor termene precise pentru desegregare sau fixarea acestor termene într-un orizont de timp îndepărtat. Cazurile în care inspectoratele școlare nu găsesc soluții de desegregare sunt cele ale comunităților mari de romi, segregate rezidențial, cu o locuire de tip ghetou, cărora le lipsește infrastructura de bază și în care condițiile de viață și starea de sănătate sunt precare.

Notificarea MEC referitoare la interzicerea segregării a produs rezultate semnificative în desegregarea intrării în sistem, clasele I și V, deși doar în cazul școlilor incluse în proiectul PHARE 2003. Cele mai multe școli incluse în program au desegregat clasele I

---

¹⁹ Cele 38 de școli în care au fost inițiate cu mai mult sau mai puțin succes inițiative de desegregare reprezintă mai puțin de 10% dacă luăm ca bază studiul ISE, ICCV, MEC care oricum prezintă o estimare subdimensionată a segregării școlare (datorită metodologiei de culegere a datelor). Dacă avem în vedere studiul Bancii Mondiale menționat în secțiunea 1 și se confirmă ipoteza lansată că în cele mai multe din comunitățile romă segregate rezidențial există școli segregate atunci numărul școlilor abordate prin PHARE 2003 pentru desegregare ar reprezenta mai puțin de 5% din totalul școlilor segregate.

si V si ca rezultat al interzicerii explicite a formarii de clase separate pe aceste nivele precum si a mentionarii unei date fixe de intrare in vigoare a interdictiei (septembrie 2005). In acelasi timp o lipsa majora a notificarii, care o face mai putin eficienta, consta in absenta mentionarii aplicarii de sanctiuni pentru personalul didactic care permite infiintarea de clase segregate. In aceasta privinta intr-una din sedintele comitetului de sprijin²⁰ s-a lansat ideea ca un ordin de ministru ar putea avea o mai mare autoritate in fata inspectoratelor scolare, a directorilor de scoala si a personalului didactic, lucru ce ar putea face procesul de desegregare mai eficient. Mentionarea unor sanctiuni administrative in acest ordin ministerial ar putea asigura ca cel putin de la momentul emiterii acestuia nu se vor inregistra noi cazuri de formare a unor clase sau scoli segregate.

Principalele bariere in procesul de desegregare constau din factori interni sistemului de educatie precum si din factori exteriori acestuia. Dintre factorii interni sistemului de educatie care obstructioneaza procesul de desegregare mentionam aici:

- Reticenta unor inspectorate scolare de a identifica toate cazurile de segregare din cauza temerii ca vor fi sanctionati administrativ
- Lipsa de competenta in cazul majoritatii inspecoratelor scolare in conceperea si aplicarea unor planuri de desegregare
- Prejudiciile, discriminarea si rasismul unor cadre didactice care in mod explicit sau nu se opun desegregarii
- Teama unora dintre cadrele didactice de a-si pierde locul de munca odata cu desegregarea scolilor
- Neintelegerea notiunilor de segregare si desegregare in cazul unor reprezentanti ai inspectoratelor scolare si a unora dintre cadrele didactice
- Lipsa de implicare si motivatie a unor cadre didactice vis-a-vis de procesul de desegregare in special, dar si fata de activitatea scolii in general
- Inexistenta unui department special in cadrul MEC care sa aiba responsabilitatea concreta a monitorizarii planurilor de desegregare

---

²⁰ Note din sedinta comitetului de sprijin al programului PHARE Acces la educatie pentru grupurile dezavantajate, Bucuresti, 25 noiembrie 2005.

- Absenta sanctiunilor pentru personalul didactic care permite infiintarea de clase segregate si care nu desfasoara activitati de desegregare in cazul claselor segregate deja constituite
- Lipsa unui ordin ministerial care sa interzica si sa sanctioneze segregarea.

Intre factorii exteriori sistemului de invatamant care impiedica procesul de desegregare, asa cum rezulta din implementarea componentei de desegregare in PHARE 2003 mentionam:

- Prejudicatiile, discriminarea si rasismul unora dintre parintii neromi
- Opozitia unor autoritati locale
- Opozitia unor parinti romi, in special a acelor din comunitatile mai traditionale
- Saracia extrema din unele comunitati de romi care impiedica participarea deplina a copiilor romi la educatie
- Starea precara de sanatate in cazul unora dintre copiii romi care au boli transmisibile netratate (tuberculoza, de exemplu)

La momentul analizei nu exista nici o evaluare cantitativa a initiativelor de desegregare la nivel national in ceea ce priveste urmatoorii indicatori:

- Numarul total de elevi romi integrati in scoli de masa in clase scolare mixte din punct de vedere etnic (indicatori agregati si pentru fiecare caz in parte care sa descrie nivelul de omogenitate/heterogenitate etnica atins dupa desegregare la nivelul claselor scolare).
- Indicatori de monitorizare a integrarii elevilor romi in clase mixte: rezultate scolare si nivelul de acceptare de catre colegii neromi.

Un set de indicatori precum cei descrisi anterior ar fi util pentru realizarea unei analize substantiale in ceea ce priveste eficienta procesului de desegregare in doua directii: depasirea situatiei de separare etnica in sistemul de educatie si rezultatele scolare ale romilor inclusi in clase mixte.

ANEXA

In scopul unor evaluari independente ulterioare a rezultatelor obtinute ca urmare a implementarii componentei desegregare in programul PHARE 2003 redam mai jos un tabel sintetic al rezultatelor obtinute in scolile care au avut proiecte de desegregare. Coloana "rezultate raportate" realizata in urma lecturii raportului elaborat de asistenta tehnica pentru MEC reflecta intelegerea autorului asupra situatiei prezente in scolile mentionate. Vaguitatea in ceea ce priveste estimarile cantitative ale desegregarii se datoreaza raportarii rezultatelor intr-o forma necuantificabila.

Nr. crt.	Județ / localitate	Unitate școlară	Rezultate raportate
1.	Alba (Blaj)	Șc. P.P Aron	Desegregarea claselor cu elevi romi
2.	Alba	Șc. Sebeș	Desegregarea claselor cu elevi romi
3.	Alba	Șc. Cetatea de Balta	Desegregare pt. cls. I și V
4.	Bacău	Șc. Domnița Maria - grădiniță	Grădiniță mixtă
5.	Bacău	Șc. 1 Dărmănești	Desegregare pt. un nr. mic de elevi din ciclul primar
6.	Bacău	Șc. 3 Buhuși	Segregare
7.	Bacău	Șc. 1 Gura Vaii	Închiderea școlii cu elevi romi și transferul acestora la șc. de centru
8.	Braila (Viziriu)	Șc. Viziriu	Desegregarea școlii cu elevi romi
9.	Covasna	Șc. Felszeg	Transferul elevilor romi la șc. Kun Kocsard; Desegregare la clasele aIa
10.	Covasna	Șc. Floroiaia Mică	Îmbunătățirea calității educației în condițiile menținerii segregării; nu exista transport public către altă școală situată la 3 km
11.	Covasna	Șc. Mihail Sadoveanu	Desegregare clasele primare
12.	Dâmbovița	Șc. Cojasca	Nu se specifică un rezultat
13.	Harghita	Șc. Marton Aron	Se intenționa includerea în clase aIa

	(Sandominic)		mixte a 20 preșcolari romi
14.	Harghita (Toplita)	Șc. Sf. Ilie	Desegregarea cls.I și V prin transfer
15.	Harghita	Tompa Laszlo	Segregare
16.	Harghita	Șc. Atid	Clase segregate pe criteriul abilităților școlare
17.	Ialomița	Șc. 1 Țândărei	Se intenționa transportul a 40 preșcolari în [localitatea] Narciselor
18.	Ialomița	Bărbulești	Segregare
19.	Iași (Lunca Cetățuii)	Șc. 2 Zanea	Clase segregate – opoziția părinților romi
20.	Iași	Șc. Podu Iloaiei	Clase mixte
21.	Maramureș (Târgu Lăpuș)	Șc. Dileu	6 preșcolari (din 20) și 12 elevi de șc. primară (din 25) au fost transferați
22.	Maramureș	Șc. 5 Baia Mare	Proces lent de desegregare
23.	Maramureș	Șc. Coltău	Clase separate în școală mixtă
24.	Maramureș	Șc. 2 Șomcuta Mare	Segregare
25.	Mureș	Șc. 4 Reghin	Școală segregată
26.	Mureș	Târnăveni	Segregare
27.	Neamț (Roman)	Șc. Mihai Eminescu	58 elevi romi cls. aIIa redistribuiți în clase mixte
28.	Neamț	Șc. Cluster nr.9	Redistribuirea unor elevi din șc.
29.	Neamț	Șc. improvizată “Grajd Danubiana”	52 elevi transferați la șc. 3 din Roman (transport microbuz)
30.	Neamț	Șc. 7	Desegregare la clasele aIIa și aIVa
31.	Neamț	Șc. 12 Spiru Haret	Desegregare la clasele aIIa și aIVa
32.	Neamț	Șc. 2 Bicz	Integrare școlară
33.	Vâlcea (Băbeni)	Șc. Valea Mare	Desegregare, deși procentul elevilor romi este mare (65%)
34.	Vâlcea	Șc. Dezrobiți	Încercare de mixare a două grădinițe
35.	Vâlcea (Drăgășani)	Șc. Drăgășani	Microbuz pt. 46 copii romi